

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAMAN AKDENİZ BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2022/4380)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU
Kenan YAŞAR
Ömer ÇINAR
Metin KIRATLI
Raportör : Şeyda Nur ÜN
Başvurucu : Yaman AKDENİZ
Vekili : Av. Sevgi KALAN GÜVERCİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, belirli suçlara ilişkin istatistiklerle ilgili bilgi edinme talebinin kesinleşmiş yargı kararına rağmen reddedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi olup internet hukuku ve insan hakları alanında çalışmalar yapmaktadır. Başvurucu aynı zamanda *cyber-rights.org* adlı kâr amacı gütmeyen sivil toplum örgütü ile *bilgiedinmehakki.org* isimli internet sitesinin de kurucusudur (*Yaman Akdeniz (2)* [GK], B. No: 2016/6815, 15/2/2023, § 6).

3. Başvurucu 17/12/2019 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden bilgi edinme başvurusunda bulunmuştur. Başvurucu dilekçesinde "*TCK'nın 301. maddesinde düzenlenen 'Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama' suçunun soruşturulmasının ve TCK'nın 299. maddesinde düzenlenen 'Cumhurbaşkanına Hakaret' suçunun kovuşturulmasının Adalet Bakanının iznine bağlı olduğunu*" belirttiikten sonra Ceza İşleri Genel Müdürlüğünden şu bilgileri istemiştir:

"i. 2014-2018 yılları arasında TCK 299. maddesi kapsamında kaç tane 'kovuşturma yapılması' talebi ile Adalet Bakanlığından izin istenilmiştir ve bu taleplerden kaç tanesine izin verilmiştir?

ii. Bugüne kadar TCK 301. maddesi kapsamında kaç tane 'soruşturma yapılması' talebi ile Adalet Bakanlığından izin istenilmiştir ve bu taleplerden kaç tanesine izin verilmiştir?"

4. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 31/12/2019 tarihli cevap yazısında 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 7. ve 8. maddesi ile 27/4/2004 tarihli ve 25445 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik'in 12. maddesine atıfla *"Başvurunuzda istenen hususların ayrı veya özel bir çalışma gerektirmesi, bu kapsamdaki bilgilere cevap verilmesinin kanun ile kurumların takdirine bırakılması sebebi ile takdir hakkı kullanılarak Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında cevap verilemeyeceğini"* belirterek başvurunun talebini reddetmiştir.

5. Başvurucu bilgi edinme talebinin reddi üzerine 27/2/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunmuştur. Kamu Denetçiliği Kurumu 24/8/2020 tarihinde *"başvuran tarafından idareden talep edilen sayısal verilerin 4982 sayılı Kanun kapsamında temini mümkün görülen bilgi/belgelerden olduğu değerlendirilmiş olup söz konusu bilgi edinme başvurusunun etkin, süratli ve doğru sonuçlandırılması amacıyla gerekli idari ve teknik tedbirlerin alınması ve yapılacak çalışma sonucunda talebin yeniden değerlendirilmesi yönünden Adalet Bakanlığına tavsiyede bulunulması sonuç ve kanaatine varıldığını"* belirterek tavsiye kararı vermiştir.

6. Başvurucu anılan tavsiye kararı üzerine 19/10/2020 tarihinde yeniden Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne başvurmuştur. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 11/11/2020 tarihinde *"... gerekli istatistiki veri elde edilebilmesi için Genel Müdürlüğümüzde idari ve teknik yapının bulunmaması ve bu hususun ayrı ve özel bir çalışma gerektirmesi sebebi ile yerine getirilemediğini"* belirterek talebin reddine karar vermiştir.

7. Bunun üzerine başvuru 18/11/2020 tarihinde Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün ilgili işleminin iptali talebiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. Davanın görüldüğü Ankara 23. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 14/4/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Davacının idareye yaptığı '2014-2018 yılları arasında TCK 299. maddesi kapsamında kaç tane kovuşturma yapılması talebiyle Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve kaç tanesine izin verildiği' hususunda bilgi talebinin reddine ilişkin kısmının incelenmesinde; davalı idarenin görev alanında bulunmasına rağmen davacının bilgi istediği hususta davalı idare tarafından teknik alt yapı kurulmaması sebebiyle davacıya bilgi verilemediği görülmektedir. İdarenin elinde bulunmayan ve özel bir çalışma ile elde edilebilecek bilgileri isteyenlere, gerekçesi açıklanmak suretiyle bilgi verilemeyeceği yönünde düzenleme getirilerek, bilginin açıklanması ile oluşacak kamu yararı ile bilginin elde edilmesi için kurulacak alt yapının getireceği külfet arasında denge sağlanarak, idareye takdir yetkisi tanındığı anlaşılmakta olup, idarenin hali hazırda elinde olmayan ancak kurulacak alt yapı ile elde edilecek bilginin doğrudan davacıya verilmesi mümkün olmadığından, talebinin reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Davacının idareye yaptığı ikinci talebi olan 'bugüne kadar TCK 301. maddesi kapsamında kaç tane soruşturma yapılması talebi ile Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve bu taleplerden kaç tanesine izin verildiği' hususundaki talebinin reddi kısmının incelenmesinden; zikredilen talebin uzun bir süreyi içermesi ve istatistiğinin tutulmaması sebebiyle idare tarafından davacıya cevap verilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir. 4982 sayılı Kanun ile getirilen bilgi alma hakkının karşılanabilmesi için idarenin elinde bulunan bilgileri ilgililere vermesi gerektiği ancak özel bir çalışma ve istatistik gerektiren bilgi talepleri hususunda ise idarenin bilgi vermeyebileceği düzenlenerek takdir yetkisi

tanındığından, davalı idare tarafından işlem gerekçesinde belirtilen takdir yetkisinin kullanımında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Bu durumda, davacı tarafından istenilen bilgilerin davalı idarenin görev alanında olmasına rağmen, davacının her iki talebinin idarece karşılanması için özel bir çalışma ve istatistik gerektiren bilgiler olması sebebiyle istenilen bilginin idarenin kayıtlarında yapılacak çalışmaya bağlı olduğundan, bilgi edinme hakkı kapsamında yapılan müracaatın reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir."

8. Başvurucunun anılan kararı istinaf etmesi üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 14/10/2021 tarihinde davanın kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemin iptaline kesin olarak karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...4982 sayılı Kanun'un ... 7. maddesinde; '... İstenen bilgi veya belge, başvuru kurum ve kuruluşın başka bir yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi bu kurum ve kuruluşla gönderilir ve durum ilgiliye yazılı olarak bildirilir..' hükmüne yer verilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 44. maddesinde; 'Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Adli sicili tutmak,

b) Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistiki bilgilerin belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi ile ilgili hizmetleri yürütmek,

c) Adli sicil ve adli istatistik hizmetlerinin yerine getirilmesi için bilgi işlem sistemini kurmak ve geliştirmek,

ç) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.' düzenlemesi bulunmaktadır.

...Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 12. maddesinde; 'Bilgi edinme başvurusu, başvuru kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olmalıdır. Kurum ve kuruluşlar; ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurular ile tekemmül etmemiş bir işleme ilişkin bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler...' düzenlemesi yer almıştır.

...

İdare mahkemesince;... gerekçeleriyle davanın reddi yolunda karar verilmiştir.

Davacı tarafından, '2014-2018 yılları arasında TCK 299. maddesi kapsamında kaç tane kovuşturma yapılması talebiyle Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve kaç tanesine izin verildiği' hususu ile 'bugüne kadar TCK 301. maddesi kapsamında kaç tane soruşturma yapılması talebi ile Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve bu taleplerden kaç tanesine izin verildiği' konularında mevzuat çerçevesinde bilgi talep edildiği, istenen bilgiler her ne kadar Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nde bulunmamakta ise de Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 44. maddesi kapsamında; Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün görevi gereği elinde bulunması gereken bilgi ve belgelere

ilişkin olduğu, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunun 7. maddesi uyarınca istenen bilgi veya belge, başvuru kurum ve kuruluşta başka bir yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi bu kurum ve kuruluşa gönderilerek durumun ilgiliye yazılı olarak bildirilmesi gerektiğinden davacının başvurusunun Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nce reddine dair dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık, mahkeme kararında yasal isabet görülmemiştir."

9. Başvurucu, kesinleşmiş yargı kararına dayanarak 15/11/2021 tarihinde bilgi edinme talebiyle Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne başvurmuştur. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü 15/12/2021 tarihinde ".. Söz konusu talebe yönelik istenen ayrıntıda verinin; ayrı ve özel bir çalışma, araştırma, inceleme ve analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgiye yönelik olduğundan söz konusu istatistik bilgilerin sunulamadığını, öte yandan yıllık bazda UYAP kayıtlarından derlenen ve değerlendirilen TCK'nın 299. ve 301. maddeleri kapsamındaki adalet istatistiklerine ait verilerin <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr> adresli web sayfasında yayınlandığını, bununla birlikte 2021 yılına ilişkin istatistiklerin 1 Ocak 2021- 31 Aralık 2021 tarih aralığı baz alınarak 2022 yılı içerisinde yayımlanmasının planlandığını, söz konusu cevabi yazıya karşı Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz edilebileceğini" belirterek başvurusunun talebini reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 27/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu şu şikâyetleri ileri sürmüştür:

i. Bilgi edinme talebine yönelik olağan kanun yollarını tükettiğini, talebi hakkında kesinleşmiş bir yargı kararının mevcut olduğunu, söz konusu kesinleşmiş yargı kararının çeşitli gerekçelerle uygulanmadığını, ihlalin giderimini sağlayacak başka bir hukuk yolunun da bulunmadığını, kesinleşmiş yargı kararının uygulanmaması nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiğini,

ii. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi içtihatları gözönüne alındığında bilgi edinme talebinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında olduğunu, sosyal ve hukuki olarak kamuyu yakından ilgilendiren bir konuyla ilgili güçlü bir tartışma yaratacak nitelikte bilgi edinme başvurusunda bulunduğunu, bu kapsamda kamunun gözetleyicisi olarak hareket ettiğini,

iii. Bilgi edinme talebine konu suç türlerinin soruşturma ve kovuşturmasının Bakanlığın iznine tabi olduğunu, resmî yazışmalar ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarıyla belirli bir usul dâhilinde izin prosedürünün işletildiğini, bu kapsamda söz konusu talebe ilişkin özel bir çalışmanın gerekmediğini, kaldı ki bilgi talebine konu suç türleriyle ilgili açılan soruşturma ve dava sayılarına yönelik istatistiklerin Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce "Adli İstatistikler" arasında yayımlandığını, kendi istediği bilgilerin ise söz konusu yayımlanan istatistiklere ilişkin ön bilgi mahiyetinde olduğunu ve bu bilgiler toplanmadan sonraki aşamaya geçilemeyeceğini, bu hâliyle anılan bilgilerin idarede zaten mevcut olduğunu,

iv. Bir an için bilgi edinme talebine konu verilerin derlenmesinin ayrı ve özel bir çalışma gerektireceği kabul edilse bile, söz konusu bilgilerin açıklanmasıyla sağlanan şeffaflığın getireceği kamu yararının, bu bilgilerin derlenmesinin gerektireceği kamu külfetine üstün tutulması gerektiği.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünden talep ettiği bilginin reddedildiğini ileri süren başvurunun bu işlemin iptali istemiyle idari yargı mercileri önünde yeni bir dava açması ve bu davanın sonucuna göre bireysel başvuruda bulunması gerekirken, kesin nitelikteki yargı kararının uygulanmadığı iddiasıyla doğrudan Anayasa Mahkemesine başvurusu nedeniyle olağan başvuru yollarının tüketilmediği belirtilmiştir. Devamında Bakanlık görüşünde; kesinleşmiş bir yargı kararına rağmen istenilen bilgilerin kendisine verilmediği yönündeki başvuru şikâyetlerinin özünde, yıl bazlı yayımlanmış istatistiklerde yer alan verilerin kendisi yerine derlenerek tarafına verilmesi talebinden ibaret olması nedeniyle açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmesinde bulunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında; genel hatlarıyla bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiş ve görüş yazısında yer alan hususları kabul etmediğini belirtmiştir.

14. Başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Bilgi edinme hakkının konusu, resmî makamlarca tutulan ve kişinin kendisi hakkında olan veya olmayan verilere erişim talebi olabileceği gibi resmî makamlarca tutulan, kişinin kendisi ile ilgili olmayan ancak kamu yararı taşıyan konulardaki bilgiler de olabilir. Kapsamı itibarıyla çoğu temel hak ve özgürlük ile bağlantılı olabilecek bilgi edinme hakkı Anayasa Mahkemesine göre de yönetilenlerin yönetenleri denetleyebilmesinin, dolayısıyla hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesinin çok önemli bir aracı olarak işlev görmektedir. Anayasa Mahkemesi bilgi edinme hakkının devletin demokratik niteliğinin geliştirilmesi ve bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması hususlarında önemli bir rol oynadığından demokratik hukuk devletinde vazgeçilmez bir hak niteliği olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014).

17. Türk hukuk sisteminde bilgi edinme hakkı 4982 sayılı Kanun'la yasal dayanağa kavuşmuştur. 4982 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile kanunun amacı "*demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek*" olarak belirtilmiş, kapsamı da Kanun'un 2. maddesi ile "*kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetleri*" olarak belirlenmiştir. Kanun'un 5. maddesine göre de kurum ve kuruluşlar, bu Kanun'da yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır (Yaman Akdeniz (2), §§ 46-47).

18. Bilgi edinme hakkı, 2010 yılında 1982 Anayasası'nın 74. maddesine eklenen dördüncü fıkra ile de anayasal güvence altına alınmıştır. 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifinin gerekçesinde Anayasa değişikliğinin amacı özetle bireylerin kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen iş ve işlemlerle ilgili olarak bilgi edinmesi ve kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanması bakımından büyük önem arz eden bilgi edinme hakkının özel bir Kanun'la düzenlenmiş olmasına karşılık Anayasa'da bu hakkı doğrudan düzenleyen açık bir hükmün bulunmaması, günümüz toplumunda teşkil ettiği önemi dikkate alınarak bu hakkın garanti altına alınmasının ileri bir adım olacağına kanaat getirilmesi olarak belirtilmiştir (*Yaman Akdeniz (2)*, § 48).

19. Öte yandan ifade özgürlüğünün ön koşulu olan haber, düşünce ve bilgilerin serbestçe araştırılması, elde edilmesi ve öğrenilmesinin haber ve bilgi kaynaklarının erişilebilir olmasına bağlı olduğu unutulmamalıdır. Bireyler çeşitli yollarla elde ettikleri bilgiler sayesinde düşüncelerini oluşturma sürecine girer. Devlet, kamu düzeni içinde sahip olduğu konumu ve bireylerle arasında kurduğu ilişkideki üstünlüğü nedeniyle ilk elden, ham ve çarpıtılmamış bilginin elde edilebileceği temel bir kaynak konumunda olduğundan objektif bilgiye erişimin çoğu zaman resmî makamların elinde bulunan bilgi ve belgelerin ulaşılabilir olması ile mümkün olabileceği açıktır. Bu anlamda bilgi edinme hakkı, ifade özgürlüğünün gerçekleşmesine hizmet eder (*Yaman Akdeniz (2)*, § 51).

20. Anayasa Mahkemesi, *Yaman Akdeniz (2)* kararında bilgi edinme hakkı kapsamında resmî makamlardan talep edilen bilgi ve belgelerin hangi durumlarda Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında incelenebilmesinin mümkün olduğunu belirlemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, öncelikle Anayasa'nın 26. maddesinin; kişilere resmî makamlarca tutulan bilgiye ulaşma şeklinde genel bir hak tanıdığı, devlete de elindeki veri ve belgelerle ilgili bilgi verme ve/veya talep edilen bilgiyi toplama yükümlülüğü yüklediği şeklinde anlaşılamayacağını ifade etmiştir. Bununla birlikte anılan kararda, bu konudaki AİHM içtihadı da gözetilerek sadece iki durumda bilgi edinme talebinin reddedilmesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahaleye yol açabileceği vurgulanmıştır. Bu iki durum; kesin nitelikteki bir yargı kararıyla devlete bilgi verme yükümlülüğü yüklenmesi ile resmî makamlarca tutulan verilere erişimin düşüncenin açıklanması özgürlüğünün kullanılmasında araşsal bir işlev üstlenmesidir (aynı kararda bkz. § 52).

21. Bu doğrultuda Anayasa'nın 26. maddesi bağlamında devlete bilgi verme ödevi yükleyen ilk durum; kesin nitelikteki bir yargı kararıyla devlete bilgi verme yükümlülüğü yüklenmesi durumudur. Böyle bir durumun varlığı hâlinde resmî makamlarca bilgi edinme talebinin karşılanmaması Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil edecektir.

22. Somut olayda başvurucunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamındaki belirli suç türlerine ilişkin bilgi edinme talebinin kesinleşmiş yargı kararı da bulunmasına rağmen karşılanmadığı görülmektedir. Dolayısıyla kesin nitelikteki bir yargı kararıyla devlete bilgi verme yükümlülüğü yüklenmesine karşın söz konusu talebin reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahalenin dayanağı olan 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı anlaşılmakla birlikte idari makamların gerekçelerinden müdahalenin hangi meşru amacın korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu açıkça anlaşılamamaktadır. Bununla birlikte mevcut başvurunun koşullarında, müdahalenin meşru bir amaca dayanıp dayanmadığı hususunda oluşan tereddütlerin müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığına yönelik

incelemeyle birlikte ele alınarak nihai bir karara varmanın daha isabetli olacağı değerlendirilmiştir.

23. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (*Ferhat Üstündağ* [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; *Mehmet Ali Gündoğdu ve Mustafa Demirsoy* [1. B.], B. No: 2015/8147, 8/5/2019, § 41; *Levon Berç Kuzukoğlu ve Ohannes Garbis Balmumciyan* [GK], B. No: 2014/17354, 22/5/2019, § 89). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (*Wikimedia Foundation Inc. ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/22355, 26/12/2019, § 65; *Ferhat Üstündağ*, § 46; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 51; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 68; *Tansel Çölaşan* [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

24. Somut olayda başvuru idari makamlardan 5237 sayılı Kanun'un 299. maddesine ilişkin kovuşturma ve 301. maddesine ilişkin soruşturma izinlerine yönelik verileri talep etmiştir. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü söz konusu talebe ilişkin verilerin ayrı ve özel bir çalışma gerektirdiğini belirterek talebi reddetmiştir. Başvurucunun öncelikle Kamu Denetçiliği Kurumuna akabinde ise idari yargıda dava yoluna başvurusu ile devam eden süreçte nihai olarak Bölge İdare Mahkemesi davanın kabulü ile idari işlemin iptaline karar vermiştir. Kesinleşen yargı kararı üzerine başvuru Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü ise yine 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanarak talep edilen bilginin özel inceleme ve araştırma gerektirdiği gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir.

25. 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesi; bilgi edinme başvurusunun kurum ve kuruluşların elinde bulunan bilgi ve belgelere ilişkin olduğunu belirtmiştir. Kanun'un 7. maddesinin 2. fıkrasında; ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz yanıt verilebileceği hükmü düzenlenmiştir. Kanun'un 7. maddesinin 3. fıkrasında ise istenen bilgi veya belgenin, başvuru kurum ve kuruluşta başka bir yerde bulunması hâlinde, başvuru dilekçesinin bu kurum ve kuruluşa gönderileceği ve durumun ilgiliye yazılı olarak bildirileceği belirtilmiştir.

26. Bölge İdare Mahkemesi davanın kabulüne yönelik verdiği kararın gerekçesinde, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün ilgili mevzuatta yer aldığı şekliyle görevlerine değinmiş ve "*Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistiki bilgilerin belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi ile ilgili hizmetleri yürütme*"nin Genel Müdürlüğün görev alanında olduğunu ifade etmiştir. Devamında ise Bölge İdare Mahkemesi; başvuru talebine konu bilgilerin görevi gereği Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün elinde bulunması gereken bilgi ve belgelerden olduğunu ve bu kapsamda Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 3. fıkrası gereği başvuru talebini Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne bildirmesi gerektiğini belirtmiştir.

27. İlgili mevzuat kapsamında Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün görevlerinden biri "*Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistiki bilgilerin*

belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi"dir. Yine 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu uyarınca Resmî İstatistik Programı'na göre suç ve adalet istatistiklerini tutmak ve yayımlamanın Genel Müdürlüğün görev alanında olduğu resmî internet sitesinde belirtilmiştir. Yine Genel Müdürlüğün adli istatistik üretimindeki amaçları arasında *"yargıdaki davaların seyrini, suç ve suçluluk hareketlerini ve ülke genelindeki dağılımını izlemenin"* bulunduğu görülmüştür. Gerçekten de Genel Müdürlüğün resmî istatistikler ile adli istatistik verilerine bakıldığında Bakanlığın görev ve yetki alanına giren hemen her konuda oldukça ayrıntılı istatistikler oluşturduğu görülmektedir.

28. Bu kapsamda başvurusunun talebine konu 5237 sayılı Kanun'un 299. ve 301. maddelerine ilişkin kovuşturma ve soruşturma izinlerine yönelik istatistiki verilerin Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünde bulunmadığını söylemek güçtür. Nitekim Genel Müdürlüğün resmî internet sitesinde yayımlanan "2021 Yılı Adli İstatistikler Raporu" incelendiğinde; *"Personel Sayıları, Adli Yargı (Adli Yargı başlığı altında; Cumhuriyet Başsavcılıkları, Ceza Mahkemeleri, Bölge Adliye Mahkemeleri, Yargıtay gibi başlıklar bulunduğu), İdari Yargı (İdare Mahkemeleri, Vergi Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri, Danıştay gibi başlıklar bulunduğu), Anayasa Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi, Yüksek Hakem Kurulu, Adli Tıp Kurumu, Barolar ve Noterler"* başlıkları altında yüzden fazla verinin sunulduğu görülmektedir. Üstelik Cumhuriyet Başsavcılıkları kısmında bulunan *"TCK Uyarınca Sonuçlanan Soruşturmalardaki Suç Sayısının Karar ve Suç Türüne Göre Dağılımı"* başlığı altında 5237 sayılı Kanun'un 299 ilâ 301. maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar, kamu davası açılan kararlar ve diğer kararların sayısı ve oranının verildiği de görülmektedir. Bu hâliyle başvurusunun talep ettiği istatistiki verilerin aslında -içerik itibarıyla olmasa da- konu itibarıyla ve daha da genişletilmiş hâliyle Genel Müdürlüğün veri bankasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

29. Hâl böyleyken; kesinleşmiş yargı kararına rağmen başvurusunun talep ettiği bilginin idari makamlarca verilmemesine ilişkin *"söz konusu bilginin özel bir inceleme ve araştırma gerektirdiği"* şeklindeki gerekçenin başvuruya konu müdahale bakımından ilgili ve yeterli olmadığı gibi yukarıda yer verilen tespitler uyarınca özel bir inceleme ve araştırma gerektirdiği de söylenemeyecektir.

30. Kaldı ki başvuru; bir üniversitenin hukuk fakültesinde internet ve insan hakları alanında çalışan bir öğretim üyesi olmasının yanı sıra Türkiye'de ifade özgürlüğü konusunda çalışmalar yürüten bazı sivil toplum kuruluşlarının kurucusu, başkanı ve mensubudur. Düşünce ve ifade özgürlüğünü savunmak, medya ve internet üzerinden sansürle mücadele etmek, bilgiye erişimi teşvik etmek, fikir çeşitliliği ve muhalefet etme hakkını desteklemek gibi amaçlarla faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinde aktif rol üstlenen başvurusunun yaptığı araştırmalar, yayımladığı makaleler, hazırladığı raporlar, sosyal medya ve basın aracılığıyla kamuoyunu düzenli olarak bilgilendirmesi dikkate alındığında başvuruya konu suç türlerine ilişkin istatistiklerin başvurusunun ilgi alanında olduğuna kuşku bulunmamaktadır (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Yaman Akdeniz (2)*, § 56). Diğer yandan talep edilen bilginin niteliği de incelendiğinde; kamu yararını ilgilendiren bir mesele olduğu; nitekim 5237 sayılı Kanun'un 299. ve 301. maddelerinde düzenlenen suçların aslen ifade özgürlüğünü yakından ilgilendiren unsurlar barındırdığı ve her daim güncelliğini koruduğu yadsınamaz bir gerçektir. Üstelik söz konusu bilgilerin -başvurusunun kamu nezdindeki rolü de gözönüne alındığında- doğru verilerle kamuoyunda paylaşılması dezenformasyonla mücadele noktasında da önemli bir işlev görecektir.

31. Daha önce de belirtildiği gibi Anayasa'nın 26. maddesinin kişilere resmî makamlarca tutulan bilgiye ulaşma şeklinde genel bir hak tanımadığını, devlete de elindeki veri ve belgelerle ilgili bilgi verme yükümlülüğü yüklenmediğini tekrar hatırlatmak gerekir. Bununla birlikte somut olayın koşullarında yukarıda yer verilen değerlendirmeler bir bütün olarak dikkate alındığında başvurunun bilgi edinme talebinin reddine yönelik müdahalenin meşru bir amacının bulunduğu idari makamlarca gösterilemediği gibi, başvuruya konu bilgi edinme talebinin kesin nitelikteki bir yargı kararı da bulunmasına karşın idari makamlarca reddedilmesi yönünden ileri sürülen gerekçelerin başvurunun ifade özgürlüğüne müdahale bakımından ilgili ve yeterli olmadığı görülmüştür. Bu itibarla söz konusu müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı, dolayısıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Somut başvuruda ihlalin idari işlemde kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Bölge İdare Mahkemesinin kararı da gözönünde bulundurularak başvurunun bilgi edinme talebinin karşılanması amacıyla kararın Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilmesi gerekir.

35. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurunca ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Başvuru Numarası : 2022/4380

Karar Tarihi : 2/7/2025

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.